

verzekerd van de interesse van de meer dan anderhalf miljoen kijkers van *Witse*. De bijna veertigjarige theatercarrière van deze acteur verdwijnt daarbij compleet in het niets. Massacommunicatief gezien wordt Damen pas vandaag geboren. Hoe leg je die wanverhouding op een kwalitatieve schaal? Wat betekent zoiets voor de acteur of actrice zelf? Wat doet dat met je ijdelheid? Heeft dat repercussies op je theatera functioneren?

Tegenover de verdwijnende acteur in het ambiënte theater, staat de brandpunctacteur in het feuilletontijdperk. Hij ontleent zijn plek aan een ander medium, althans voor de ogen van het ruime publiek. Zijn scenische verschijning bestaat enkel in het verlengde van zijn televisieoptreden. Al doet hij nog zo zijn best om aandacht te trekken op de rol waar hij vorm aan geeft, het publiek is enkel geïnteresseerd in wat ze herkennen van het feuilletonpersonage. Je zou dus kunnen stellen dat deze acteurs paradoxaal genoeg eigenlijk nog meer afwezig zijn dan hun 'verdwijnende' collega's, ze zijn dubbel afwezig, als acteur én als rol. Mensen komen af op hun schaduw, hun aura. Op een ideële en totaal fantomatische constructie als bijproduct van de mediamachinerie. In al de rest is men niet geïnteresseerd. Deze vedettes vervoeren de blik van het publiek. Er ontstaat een soort vernauwd objectief op die ene acteur of actrice. Men wil zijn of haar aura kunnen voelen en nog het liefst aanraken. Het gaat in dit geval ook om intimiteit, maar dan eerder van een obscene aard. De acteur wordt gebruikt als een warenproduct, hij wordt ingezet in een tegelijk consumerende en compenserende handel. Dit publiek koopt dus een kaartje voor een spookgestalte.

Waar zijn de acteurs dan nog aanwezig? Niet in hun smeltende substantie (ambiënt) noch in hun gesublimeerde vorm (aura). Maar wel als spelers van ontleende rollen. Je vindt ze vooral op de grote podia, de evenementenzalen en in een toenemend aantal cultuurcentra. In deze centrale plekken van de cultuurindustrie speelt de acteur zijn aloude rol. Personages worden er met verve opgetrokken uit spel, kostumering en grime. Stem en lichaam staan in functie van een rolontwerp. Met grote

zin voor techniciteit wordt het personage in een verhaaltraject losgelaten. Heeft het zin om hier te spreken van traditie? Van ambacht? Van gedegen scholing binnen een gefundeerde en uitgewerkte benaderingswijze van een rol? Een toenadering van de rol volgens zeer minutieuze en gedetailleerde inslibbingstechnieken? Waar je een rol laat inzakken in het eigen emotiegeheugen en hem vervolgens kenbaar maakt in een atomistisch maar tegelijk zeer doelgericht repertoire aan gebaren en stemmodulaties? Ik denk het eigenlijk niet. De spelmethodes die in dit soort even-

al kan de inhoud grimmig zijn of grauw. En dat geldt ook voor de acteur. Hij drijft op verschijning, op uiterlijkheid, op onmiddellijk effect. Hij is dan ook volledig reproduceerbaar.

Als de tendens tot commercialisering van de cultuur, zoals die zich bijvoorbeeld in Nederland volop voordoet, ook bij ons doorzet, dan worden de vaste grote podia voor toeneel meer en meer ingepalmd door dit type van vlotte acteur. Is dat een schrikbeeld? Ik weet het niet. Moeten we beducht zijn voor dit gestroomlijnde type acteur, de acteur zonder weerhaken? Of kunnen we ervan uitgaan dat er als tegenbeweging tegelijk wat meer centripetale krachtvelden ontstaan waarin het theater verder uitdeint? Waarin het theater nog verder gaat knagen aan de grenzen van het alledaagse, het sociale, het stedelijke. Theater als camouflage. Theater als oplosmiddel voor andere sociale en/of artistieke acties. Theater als diffuus veld van mogelijkheden...

Acteurs als arbeiders van een tekstmachine

De acteur is natuurlijk niet alleen daar aanwezig waar de cultuurindustrie zich breed maakt. Al dient wel gezegd dat het beeld van de acteur op die plek voor het grote publiek wel het meest wordt bepaald en genormeerd, wat uiteindelijk de algemene perceptie van het acteren ook wel degelijk sterk beïnvloedt.

In het veel kleinere circuit van smaakbepalers van het Vlaamse theater heerst vandaag een ander model. Dat van de acteur die speelt mét zijn rol. Het is een spelvariant met een lange voorgeschiedenis. Er zit een sterke volktheatertraditie aan dit soort acteren vast waarbij de nabijheid en toegankelijkheid van het publiek steeds meegenomen wordt

in het spelen. Acteren als een actie naar het publiek. Acteurs trachten de toeschouwers op hun hand te krijgen, of beter: ze werven voor de rol die ze verdedigen. Het is een wat brutale vorm van spelen. Regisseurs die deze traditie in de twintigste eeuw nieuwe impulsen gaven, zoals Meyerhold en Brecht, hadden niet voor niets een voorliefde voor boksmatches. Acteren als een strijd. Een gevecht met inzichten en argumenten weliswaar, maar toch liefst even fel en

Poquelin TG STAN foto Bernaded Dexters

ementtheater worden gebruikt zijn het resultaat van een vreemde enting. De onderstam bestaat uit de overlevering van acteer codes die uitgezuiverd werden in een negentiende-eeuwse spelopvatting en daarop wordt een definitie van realisme gemonteerd zoals die zich voornamelijk in het televisiefeuilleton heeft ontwikkeld. Het is theater dat neigt naar overdrijving en dat impulsen van de lachband nodig heeft. Theater is een geoliede machine, glimmend en vriendelijk, zelfs